

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 327/2022-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], a 2/ [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Vladimírom Habiňákom, advokátom, Brezová 10, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 15C/46/2010 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 15C/46/2010 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému po **3 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Košice II **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.
3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky **ukladá** do jedného mesiaca od právoplatnosti zaplatiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľov **410,92 eur** ich ustanovenému právnenému zástupcovi s tým, že tieto trovy **410,92 eur je** Okresný súd Košice II **povinný nahraďiť** Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa po doplnení svojej ústavnej sťažnosti z 11. apríla 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

okresného súdu v civilnom spore s tým, že mu bude prikázané konať bez zbytočných prietáhov a každému z nich bude priznané finančné zadosťučinenie 8 000 eur.

II.

2. Sťažovatelia sa žalobou z marca 2010 domáhajú určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Na ich návrh bolo konanie uznesením z augusta 2010 prerušené do skončenia trestného stíhania. Na návrh sťažovateľov súd uzneseniami z októbra a novembra 2010 nariadil predbežné opatrenia. Po odpadnutí dôvodu prerušenia konania v marci 2011 okresný súd nariadil pojednávanie na jún 2011, ktoré na návrh žalovaného odročil na júl 2011. I toto pojednávanie však bolo zrušené, keďže sťažovatelia súdu oznámili, že znova v ich veci prebieha trestné konanie. Okresnému súdu bolo v marci 2012 oznámené, že i znova začaté trestné konanie bolo zastavené a ďalšie pojednávania boli nariadené na máj a jún 2012. Pojednávanie v júni 2012 bolo pre chorobu sťažovateľa odročené. Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na október 2012, ktoré sa uskutočnilo a bolo odročené na november 2012. I toto pojednávanie bolo na žiadosť sťažovateľov odročené na január 2013. Pojednávanie v januári 2013 bolo rovnako na žiadosť sťažovateľov odročené na február 2013. I toto pojednávanie bolo odročené na žiadosť sťažovateľov na máj 2013. Sťažovatelia žiadali o odročenie pojednávania nariadeného na máj 2013, no napriek tomu sa pojednávanie uskutočnilo. V júni 2013 sa uskutočnila ohliadka. Ďalšie pojednávania boli nariadené na jún a september 2013 a január 2014. Advokátka sťažovateľov vždy žiadala o odročenie týchto pojednávanií.

3. Uznesením súdu z októbra 2014 bolo nariadené znalecké dokazovanie a posudok bol podaný v januári 2015. Uznesením z októbra 2015 bolo nariadené znalecké dokazovanie a posudok bol podaný v auguste 2016. Následne okresný čakal na podanie znaleckého posudku v trestnom konaní, ktorý mu bol predložený v septembri 2017, a ďalší termín pojednávania bol nariadený na október 2017. Toto pojednávanie bolo na žiadosť sťažovateľa opäť pre jeho chorobu odročené na január 2018, ktoré sa uskutočnilo a bolo odročené na február 2018. Toto pojednávanie bolo pre chorobu advokátky sťažovateľov odročené na máj 2018. Aj toto pojednávanie však bolo na žiadosť advokátky sťažovateľov zrušené a okresný súd zabezpečoval listiny a ďalšie pojednávanie nariadil na január 2019. I toto pojednávanie bolo odročené na žiadosť advokátky sťažovateľov, ktorá na urgenciu súdu ďalšie podanie predložila až v júni 2019. O tomto podaní súd rozhodol uznesením z novembra 2019 tak, že konanie proti dvom žalovaným zastavil a ďalej pokračoval len v konaní proti tretiemu žalovanému. Proti tomuto uzneseniu podali žalovaní odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením z decembra 2020. Uznesením z novembra 2021 okresný súd v nadväznosti na zastavenie konania voči dvom žalovaným rozhodol o výške náhrady trov konania. Rovnako v novembri 2021 nariadil pojednávanie na február 2022. Toto pojednávanie však bolo pre stáž sudkyne zrušené. O sťažnosti proti uzneseniu z novembra 2021 o výške náhrady trov konania okresný súd rozhodol uznesením z augusta 2022. Posledné pojednávanie sa konalo 23. novembra 2022 s tým, že bolo odročené na 11. január 2023.

4. Nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 34/2022 z 9. marca 2022 bolo rozhodnuté, že prietahmi v konaní okresného súdu boli porušené ústavné práva žalovaného, okresnému súdu bolo prikázané konať bez zbytočných prietáhov a žalovanému bolo priznané finančné zadosťučinenie 5 000 eur.

III.

5. Podľa sťažovateľov zo strany okresného súdu dochádza k prieťahom v konaní, a keďže v tomto prípade ide o konanie o určenie vlastníckeho práva, nekonaním dochádza k ujme na ich právach súvisiacich s výkonom vlastníckeho práva. Celková dĺžka konania presahuje viac ako 12 rokov, čo je neakceptovateľné.

6. Okresný súd poukázal na svoje predošlé vyjadrenie k ústavnej sťažnosti žalovaného s tým, že postupoval plynulo bez prieťahov a občasná nečinnosť, ku ktorej od roku 2019 už nedochádza, bola spôsobená objektívnymi okolnosťami (zložitosť veci, dĺžka súvisiaceho trestného konania, znalecké dokazovanie a choroba sťažovateľa). Doplnil, že k predĺženiu prispelo aj správanie strán, osobitne sťažovateľov. Poukázal na zaťaženosť, nedostatočné obsadenie súdu a pandémie, ktorá obmedzovala možnosti nariadenia pojednávania. Okresný súd uzavrel, že ústavná sťažnosť je nedôvodná a sťažovateľmi požadované finančné zadosťučinenie neprimerané.

IV.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Prihliada sa aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

8. Čo sa týka kritéria právnej a skutkovej zložitosti, treba uviesť, že spory o určenie vlastníckeho práva tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Spor je poznačený určitou skutkovou zložitou, ktorá sa prejavila v opakovanom znaleckom dokazovaní a prerušení konania v nadväznosti na súbežne prebiehajúce trestné konanie. Čo sa týka správania sťažovateľov, je potrebné uviesť, že advokátom zastúpení sťažovateľa opakovane, dokonca systematicky žiadali o odročenie pojednávania, a to aj vtedy, ak ich mohla zastúpiť ich advokátka, čím výrazne sťažili postup súdu. I napriek tomu rozhodujúcim prvkom toho, že spor doteraz nie je rozhodnutý, bol postup okresného súdu, ktorý sa v určitých časových obdobiach prejavil aj jeho niekoľko mesiacov trvajúcou opakovanou nečinnosťou. Neefektívna činnosť súdu súvisela najmä s množstvom viac ako 20 nariadených pojednávania, hoci reálne sa uskutočnilo len šesť pojednávania.

9. Predovšetkým však treba zohľadniť celkovú dĺžku konania – viac ako 12 rokov od jeho začatia, a to bez právoplatného ukončenia sporu alebo čo i len vydania rozhodnutia vo veci. Na tomto mieste treba zdôrazniť, že postup súdu spočívajúci len v samotnom vykonaní rôznych úkonov, ktoré však nevedú k meritornému ukončeniu sporu, nie je možné považovať za postup efektívny (I. ÚS 109/2021). V tomto štádiu nie je možné ani uvedenú väčšiu faktickú zložitou veci a správanie sťažovateľov vnímať ako ospravedlňiteľný dôvod vzniku prieťahov. Osobitne preto, že z postupu okresného súdu hlavne v priebehu prvých rokov konania nie je zrejmé využitie možností efektívneho postupu koncentrovaného vysporiadania sa s návrhmi strán na dokazovanie.

10. Neobstojí ani poukaz okresného súdu na pandémiu, ktorá postup súdu obmedzovala len v posledných dvoch rokoch. Čo sa týka personálnych problémov okresného súdu, treba uviesť, že systémové zlyhania správy súdnictva nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti

za priet'ahy (II. ÚS 481/2017). Účelom týchto práv nie je pomenovanie príčin priet'ahov alebo dospieť k záveru, či majú objektívny alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť o tom, či k týmto priet'ahom v konaní došlo a odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľov.

11. Po zhodnotení všetkých okolností je zrejmé, že okresný súd nepostupoval v konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho ukončenia sporu, a to aj napriek tomu, že k predĺženiu konania prispela faktická náročnosť sporu, a nie práve konštruktívny postoj sťažovateľov, ktorý sa prejavil v množstve žiadostí o odročenie pojednávania. Dĺžka konania 12 rokov bez právoplatného ukončenia nie je ústavnoprávne akceptovateľná. Preto ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavnej sťažnosti vyhovel a vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a obsahovo zhodné právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej dobe. Vzhľadom na to, že predchádzajúcim rozhodnutím ústavného súdu už okresnému súdu bolo prikázané konať bez zbytočných priet'ahov, nebol podľa čl. 127 ods. 2 ústavy dôvod tento príkaz opakovať.

12. Konanie na okresnom súde začalo ešte v roku 2010, pričom doteraz nie je o žalobe rozhodnuté. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania na okresnom súde, správanie sťažovateľov a postup súdu bolo sťažovateľom podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie každému po 3 000 eur s tým, že vo zvyšku ich návrhu nebolo vyhovené.

V.

13. Sťažovateľom bol rozhodnutím ústavného súdu ustanovený právny zástupca, a preto im žiadne trovy nevznikli. Trovy právneho zastúpenia najprv podľa § 37 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uhradí ustanovenému právnomu zástupcovi sťažovateľov kancelária ústavného súdu, no vzhľadom na výsledok konania o ústavnej sťažnosti, vychádzajúc z § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde, je tieto trovy povinný okresný súd nahradiť kancelárii ústavného súdu. Výška trov právneho zastúpenia bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a je 410,92 eur za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 193,83 eur) spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 11,63 eur).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2022

Peter Straka
predseda senátu